

פניני מקראי עצי הישר

פניני חכמה ועוסק מתורת רבותינו הקדושים:
האור החיים, הבעל שם טוב, הורע שמשון, הפלא יועץ, הליקוטי מוהרן, והאבי עזר,
שהבטיחו שיהיו 'מליצי יושר' בשמים בעד מי שילמד בדברי תורתם!

"בפירושי שום תשים בינותיך, במראה מקום תן עינים, ויאירו דברי באור החיים, ואז תושע מאלהי השמים, ברוב עושר ושנות חיים, ברכות יחולו על ראשך, כאשר תאזה גם נפשך" (מתוך שיר שכתב רביה"ק בסוף ספרו אור החיים, ונשמט בדפוסים האחרונים. הובא בתולדות רבינו חיים בן עטר, להר"ר מרגליות עמ' 39).

"וראה כתוב [בספר שם הגדולים], דבצרות פולין נגלה [מהר"ם אלשיך] לחכם אחד בהקיץ להצילו מתוך ההפכה על שהיה לומד תדיר דרשותיו, יעויין שם, ומעין כיוצא בזה נגלה אלי בחלום על ספר אור החיים להרב הקדוש מורינו הרב חיים בן עטר זיע"א" (לשון מהר"ה פלאגי ז"ל בכף החיים סימן לא [בנד"מ לב] סעיף נה).

הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א אמר: "שכמו שבדורות הראשונים היה הזוהר הקדוש מסוגל לטהרת הנשמה, כן בזמן הזה מסוגל לימוד האור החיים הקדוש על התורה - לטהר את הנשמה" (דברי דוד השלם הנד"מ אות כד).

האור החיים
רבינו חיים
בר משה
בן עטר
זצוק"ל
נלבע טו תמו תקג

על ידי אמונה וביטחון - מהפך מידת הדין לרחמים!

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֲקַ אֵלַי דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ" (שמות יד, טו).

כתב רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל (שמות יד, טו), וזה לשונו: "מה תצעק אלי. קשה, ולמול מי יצעק אם לא לה' אלהיו, ובפרט בעת צרה דכתיב (יונה ב, ג) 'קראת מצרה לי, מן המצר קראתי יה' (תהלים קיח, ה). ואם לצד שהרבה להתפלל, הלא כל עוד שלא נענה מהעונה בצר לו - לא ירף מתפלה. עוד רואני כי נתקבלה תפלתו, ואמר לו ה' הרם את מטך וגו', אם כן קבלנות זה שאמר מה תצעק אלי למה. עוד קשה, ואומר דבר אל בני ישראל ויסעו, להיכן יסעו אם רודף מאחור והים לפניו, ואם הכוונה אחר שיבקע הים אם כן היה לו לומר הרם את מטך וגו' ואחר כך יאמר דבר אל בני ישראל וגו'. אכן יתבאר הענין על פי מאמרם ז"ל (שמות רבה פכ"א), שישאל היו נתונין בדין מה אלו [עובדי עבודה זרה] אף אלו [עובדי עבודה זרה], ודבר ידוע הוא כי כח הרחמים הוא מעשים טובים אשר יעשה האדם למטה - יוסיפו כח במדת הרחמים, ולהיפך ב"מ ימעטו הכח, והוא אומר (דברים לב, יח) צור ילדך תשי. והנה לצד שראה אל עליון כי ישראל קטרגה עליהם מדת הדין, והן אמת כי חפץ ה' לצדק ישראל אבל אין כח ברחמים לצד מעשיהם כזכר, אשר על כן אמר למשה תשובה נצחת מה תצעק אלי, פירוש כי אין הדבר תלוי בידי הגם שאני חפץ עשות נס כיון שהם אינם ראויים מדת הדין מונעת ואין כח ברחמים כנגד מדת הדין המונעת, ואמר אליו דבר אל בני ישראל פירוש זאת העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים - דבר אל בני ישראל ויתעצמו באמונה בכל לבם, ויסעו אל הים קודם שיחלק - על סמך הבטחון כי אני אעשה להם נס, ובאמצעות זה תתגבר הרחמים, 'ואתה הרם את מטך' - פירוש באמצעות מעשה הטוב נעשה להם הנס ובקע הים, כי גדול הבטחון והאמונה הלז להכריעם לטובה" וכו'. עכ"ל.

על ידי יראת הרוממות - משיגים את האמונה השלימה!

"וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשְׂהָ ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת ה' וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוּ" (שמות יד, לא).

כתב רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל (שמות יד, לא), וזה לשונו: "ויראו העם את ה'. פירוש, יראת הרוממות, אבל יראת העונש מן הסתם היתה להם קודם במצרים. ולפי מה שהוכחנו בפסוק 'זאת חקת הפסח' (שמות יב, מג) כי לא קבלו עליהם מצות המלך, אם כן אפילו יראת העונש לא היתה להם עד שראו היד הגדולה ויראו וגו', ועל כל פנים ביראת הרוממות הכתוב מדבר, מאומרו וירא ישראל את היד הגדולה ויראו וגו', ואומרו 'ויאמינו' - כי זה תשלום האמונה בהם". עכ"ל.

על ידי הנסיונות - ה' מכריח את האדם להתפלל אליו!

"וַיִּצְמָא שָׂם הָעָם לַמַּיִם וַיִּלְכְּן הָעָם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לָמוּהָ זֶה הָעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיט אֹתִי וְאֵת בְּנֵי וְאֵת בְּקָרְבָנִי בְּצִמְאָ" (שמות יז, ג).

כתב רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל (שמות יז, ג), וזה לשונו: "ונראה כי ה' ניסה אותם להדריכם לשאת עיניהם ולהתפלל לפני ה', כי זה עיקר גדול באמונה ובהשלמת הנפש. ותמצא שנתחכם ה' על הדבר ולא נתן להם מן יום לחודש אלא דבר יום ביומו, ואשר על כן מנע מהם הנס עד שיתחננו למול קונם וישמע צעקתם. ומודיע הכתוב כי במקום שיצעקו לה' היו מריבין עם משה, וכשתקף עליהם הצמאון וילן העם על משה, לזה סידר הכתוב סדר המעשה ויצמא וגו' וילן וגו', לומר שלא עשו דבר זולת זה, הא למדת כי לא צעקו לה'. וכן העיד הכתוב על נסותם וגו' היש ה' בקרבנו אם אין, הא למדת כי לא היו מצדיקים בההשגחה. והן האדון ברוך הוא היה מכריחם לצעוק אליו ולהסיר המחשבה הרעה באמצעות תוקף הצמאון" וכו'. עכ"ל.

הבעל שם טוב
רבינו ישראל
ב"ר אליעזר ושרה
זצוק"ל
נלבעו סיון תקכ"ב

"ושאלתי את פי משיח אימת אתי מר, והשיב לי: בזאת תדע, בעת שיתפרסם למוךך ויתגלה בעולם ויפוצו מעיינותיך חוצה מה שלמדתי אותך והשגת, ויוכלו גם המה לעשות יחודים ועלויות כמוך, ואז יכלו כל הקליפות ויהיה עת רצון וישועה" (איגרת 'עליית נשמה' מהבעש"ט, נדפסה בסוף ספר 'בן פורת יוסף' לתלמידו המובהק בעל התולדות יעקב יוסף).
"על כן כל מה שנתגלה ספר שעל פי דרך הבעל שם טוב, הוא קירוב לגאולה" (דברי שלום - להרה"ק מקאדינוב, בהקדמה ד"ב ע"א).
"ושמעתי כרוז יוצא מן השמים: אשר מי שיאמין בישראל בן שרה שכל עבודתו היה בעד ישראל בכלל ובפרט, וידבר ממנו בתחילת שבוע - יהיה לו שבוע טוב, בתחילת חודש - יהיה לו חודש טוב, בתחילת שנה - תהיה לו שנה טובה, ומזה נעשיתי מלא שמחה, שאף שכבר אהיה בעולם האמת יוושעו בני ישראל על ידי" (ישועות ישראל מעשה יב).

אין שום טבע בעולם מלא!

"ויוֹכֵחַ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּזוֹ קָדִים עֲזָה כָּל הַלִּילָה וַיִּשֶׁם אֶת הַיָּם לְזִרְכָּה וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם" (שמות יד, כא).

כתב בספר בית יעקב (פרשת בראשית, ופרשת בשלח), וזה לשונו: "מעשה מהבעל שם טוב ז"ל, שבא אחד אצלו ורצה לשאול אותו, היות כי למד חכמת הטבע והפילוסופיא, ועל פי חכמות הללו יצא לו שבאותה שעה שנבקע הים לפני בני ישראל היה צריך הים אז להבקע על פי הטבע של הים, ואם כן מה זה הרעש מהנס בקריעת הים שאנו מאמינים, ועם זו הקושיא הלך במבוכה גדולה, ונסע להבעל שם טוב, וכאשר בא שמה, קודם שהוא שאל זאת מהבעל שם טוב, הלך הבעל שם טוב לבית הכנסת וציוה לקבץ את בני העיר, ודרש לפניהם, בהיות כי יש שוטים בעולם ואפיקורסים שהוקשה להם כנ"ל, אמנם עיניים להם ולא יראו, כי כתיב (בראשית א, א) 'בראשית ברא אלהים' וגו', אלהים גימטריא הטבע, והטבע בעצמו גם כן ברא הקדוש ברוך הוא, וזהו שדרשו חז"ל (שמות רבה כא, ו) 'לאיתנו' - לתנאו מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית וכו', ומאז הטביע הקדוש ברוך הוא בטבע הים שיתבקע לפני בני ישראל לאותה שעה, וממילא הנס יותר גדול, כי בראשית בריאת העולם עשה הקדוש ברוך הוא טבע זה לצורך ישראל, ובראשית - בשביל ישראל שנקראו ראשית - נברא טבע זה, ובאם לא היו ישראל צריכים לזה הנס לא היה הקדוש ברוך הוא עושה טבע זה בים". עכ"ל. [וכיוצא בזה כתב רבינו הרמב"ן ז"ל (סוף פרשת בא), וזה לשונו: ומן הניסים הגדולים המפורסמים - אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצוות - יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם - יכריתנו עונשו, הכל בגזרת עליון כאשר הזכרתי כבר (עיין בראשית יז א, ושמות ו ב) וכו'. עכ"ל].

הזרע שמשון
רבינו שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל
נחמני זצוק"ל
נלבעו אלול תקלט

"אוהבי וריעי ותלמידי, כאשר אני מחלה פניהם, בעשר לשונות של תפלה, לברור המנה היפה אשר ייטב בעיניהם בחידושים הללו, ובפרט אחרי מותי כי לימודם יהיה לי להשיב נפש ולעידון רוח ולזכות נשמת, וצדקה תהיה להם וצדקתם תעמוד לעד, לאכול בעולם הזה ולשבוע בעולם הבא, ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת, במותב תלתא בני חיי ומזוני טבי דבזכותא תלו" (מתוך הקדמת רביה"ק זצ"ל לספרו זרע שמשון).
"במטותא בעינא מינייכו, זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד של אמת, וכי מרובה מדת תשלומי חן וחסד ושלמה רבא מן שמיא, ועיניכם תראינה בנים ובני בנים כשתילי זיתים סביב לשלחנכם חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם, עד יתקיים בכם 'המה יראו כבוד ה' הדר אלהינו', ונשא נס לגוים ואסף נדחי זרע ישראל, במהרה בימינו אמן" (שם).

"וַיִּירָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעַם אֶת ה' וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוּ" (שמות יד, לא).

כתב רביה"ק הזרע שמשון זצ"ל (פרשת בשלח אות ח), וזה לשונו: מדרש ילקוט (ילקו"ש בשלח רמז רמ): 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, אם במשה האמינו קל וחומר בה', ומה תלמוד לומר 'במשה', ללמדך שכל המאמין ברועי ישראל - כאילו האמין במי שאמר והיה העולם. עכ"ל.

מקשים העולם, דהיה לו לומר מה תלמוד לומר 'בה', ולא מה תלמוד לומר 'במשה', שהרי האמונה בה' אתיא בקל וחומר דמשה, 'ובמשה' איצטריך לגופיה. ותירצו לפי דרכם.

ולדין נראה, שהמדרש הרגיש קושיא אחרת, דלא שייך כלל לומר שהאמינו במשה, שהרי משה עשה כל האותות והמופתים מפי הקב"ה, וכל מה שהיה עושה היה מזכיר שם הקב"ה, ולא מקרי כלל שהם האמינו במשה אלא בהקב"ה, וכן כתיב קרא (שמות ד, לא) 'ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' וכו' ויקדו וישתחוו', וכאן על הים אמר משה (שמות יד, יג) 'התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום'.

ואף אם בא לומר שהאמינו בהקב"ה שיעשה האותות, ואף האמינו במשה שהיה ראוי להעשות הניסים על ידו, עדיין קשה, מה תלמוד לומר 'במשה', דבשלמא מה שהאמינו בהקב"ה שייך שפיר הכא, שהרי בזכות האמונה נגאלו ממצרים, כמו שאמרו רז"ל (ילקו"ש שם), אבל מה שאמינו למשה לא שייך כלל הכא לגאולתם של ישראל.

ותירץ [המדרש], שבא ללמדנו לדורות, שכל מי שמאמין ברועי ישראל, אף מה שאומרים בשם ולא בשם הקב"ה, מקרי כאילו האמינו בהקב"ה. ומכלל הן אתה שומע לאו, שמי שאינו מאמין ברועי ישראל - כאילו אינו מאמין בהקב"ה, שאף כאן שלישאל נעשה להם הנס בזכות האמונה, אם לא היה בליבם להאמין למשה אף בדברים שלא היה אומר מפי הקב"ה, לא היה נעשה להם הנס, ומשום הכי הוצרך לומר 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו'. עכ"ל.

הליקוטי מוהר"ן
רבינו נחמן
בר שמוחה ופיגא
וצוקל
נלבע יח תשרי תקעא

"שמעתי בשמו שאמר, שכל אחד מאנשיו בוודאי יזכה בסוף לבוא בזה העולם למה שצריך. ואמר, שאין הקב"ה עושה לי זאת חס ושלום בשום פעם ליקח ממני איזה איש מאנשי באמצע, כלומר רק כל אחד יאריך ימים ושנים עד אשר יזכה לבוא לענינו ולמדורתו הקדושה, שהוא צריך לבוא בזה העולם, אשר בשביל זה נברא" (חיי מוהר"ן סימן שב).
"שמעתי בשמו שאמר: הפחות שבאנשי, אני מוליך אותו בדרך של צדיק גדול מאד" (חיי מוהר"ן סימן שיד).
"אמר פירוש שהלימוד בחיבוריו הקדושים - הוא אתחלתא דגאולה" (חיי מוהר"ן סימן שמו). "ואמר שיכולין להיות נעשה בעל תשובה גמור על ידי לימוד הספר שלו" (שם סימן שמת). "ואמר שצריכין להשתדל מאד לקנות ספריו, כי אפילו כשעומדין בתיבה ומגדל - הם טובה גדולה, כי ספריו הם שמירה גדולה בבית לשמור גם העשירות וממון האדם מכל ההזקות" (שם סימן שנה).
מוהר"ן ז"ל אמר: "אמירת ספרי אדמו"ר ז"ל, שהם הליקוטי מוהר"ן, ו'ספר המדות', ו'ספורי מעשיות', ו'השיחות' שלו - ה'אמירה' לבד - מסוגלת להנשמה כמו אמירת ספרי הזוהר והתיקונים" (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן דיבורים ממוהר"ן את כו).

עקר התשובה הוא על ידי התורה:

"עָוִי וְזָמַרְתָּ יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה" וְגו' (שמות טו, ב).

כתב רביה"ק זצ"ל בליקוטי מוהר"ן (קמא, תורה קה), וזה לשונו: "וכלל הדברים האלה הוא, שְׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה - זֹכִינ׳ לְתַשׁוּבָה, דְּהֵינּוּ לְהִשָּׁיב כָּל הַדְּבָרִים וְכָל הַצְּרוּפִים וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּדְּחוּ בַּעֲוֹנוֹתָיו לְמָקוֹם שֶׁנִּדְּחוּ וְנִתְגַּרְשׁוּ מִמְּקוֹמָם, שְׁעַל יְדֵי זֶה לֹא הָיָה הַדַּעַת מִיִּשָּׁב, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵינָם בְּמָקוֹמָם - אֵין הַדַּעַת מִיִּשָּׁב וְכו' כִּנְ"ל, כִּי עַל יְדֵי הַעֲוֹנוֹת נִתְגַּרְשׁוּ מִמְּקוֹמָם חֲלָקֵי הָאוֹתִיּוֹת וְהַצְּרוּפִים שֶׁבְּכָל הָעוֹלָמוֹת כְּפִי שֶׁרָשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְזֶה בְּחִינַת גְּלוּת הַשְּׂכִינָה, וְעַל יְדֵי זֶה אֵין הַדַּעַת מִיִּשָּׁב כִּנְ"ל, וּמִחֲמַת זֶה אֵין יָכוֹל לְעוֹרֵר רַחֲמִים כִּנְ"ל.

וְצָרִיךְ לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְעָקֵר הַתְּשׁוּבָה הוּא עַל יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵיא עֲנִיָּה בְּמָקוֹמָה וְעִשְׂרִיה בְּמָקוֹם אַחֵר, וּמְקַרְבֵּי וּמְקַשְׁרֵי עַל יְדֵי זֶה כָּל הָאוֹתִיּוֹת וְהַצְּרוּפִים שֶׁנִּתְרַחְקוּ מִמְּקוֹמָם, וּמְשִׁיבֵי כָּלֵם לְמָקוֹמָם. וְאֵז הַדַּעַת מִיִּשָּׁב, וְזוֹכָה לְעוֹרֵר רַחֲמִים. כִּי עָקֵר הַרְחָמִים תְּלוּי בַּדַּעַת, כִּי כָּל מִי שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַה אֲסוּר לְרַחֵם עָלָיו וְכו'. (וכמבאר מזה כמה פעמים במקומות אחרים בדברי רבנו זכרוננו לברכה, עין שם). נמצא על ידי תורה זוכין לתשובה ונשלם הדעת, ואז זוכין לעורר רחמים אצלו יתברך. ועקר הרחמנות הוא, שאנו מעוררים רחמים אצלו יתברך, שבאלו הרחמים, יעורר בעצמו את הרחמים הגדולים שאין אנו יכולים להגיע אליהם, רק הוא בעצמו יתברך צריך להתפלל על זה כנ"ל.

דְּהֵינּוּ שֶׁבְּרַחֲמָיו הַפְּשׁוּטִים שֶׁאֵנּוּ מְעוֹרְרִים, עַל יְדֵי אֵלוֹ הַרְחָמִים יְרַחֵם עָלֵינוּ, וְיִעוֹרֵר בָּהֶם הַרְחָמִים הַגְּדוֹלִים שְׁלוֹ, שֶׁהֵם רַחֲמִים גְּדוֹלִים דַּעַתִּיקָא סְתִימָאָה, וּמִשָּׁם יְהִיֵּה לָנוּ יְשׁוּעָה בְּיָדָי.

וְזֶהוּ: "עָוִי" - אֵין עַז אֶלָּא תּוֹרָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה זֹכִינ׳ לְתַשׁוּבָה וְלַדַּעַת, שְׁעַל יְדֵי זֶה מְעוֹרְרִים רַחֲמִים אֶצְלוֹ יְתְּבָרַךְ, עַד שֶׁהוּא בַּעֲצָמוֹ כְּבִיכּוֹל מִתְּפַלֵּל עָלֵינוּ כִּנְ"ל. וְזֶהוּ "וְזָמַרְתָּ יְהוָה", זָמַרְתָּ יְהוָה דִּיקָא, הֵינּוּ תְּפַלַּת ה', אֵז, "וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה" וְדָאִי. כִּי עַל יְדֵי זְמַרְתָּ יְהוָה, שֶׁהוּא תְּפַלַּת ה', שְׁמִתְּפַלֵּל בְּרַחֲמָיו הַפְּשׁוּטִים לְעוֹרֵר רַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים, אֵז בּוֹדָאִי יִקְבַּל יְשׁוּעָה שְׁלָמָה כִּנְ"ל. כִּי רַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים אֵינָם נִפְסָקִים לְעוֹלָם, וּכְשֶׁהֵשֵׁם יְתְּבָרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ בְּאֵלוֹ הַרְחָמִים, בּוֹדָאִי אֵין שׁוּם עוֹוֹן וּפְגָם שֶׁיְהִיָּה חוֹצֵץ בִּפְנֵי אֵלוֹ הַרְחָמִים הַגְּדוֹלִים, וּבּוֹדָאִי יְהִיֵּה לָנוּ יְשׁוּעָה בְּשִׁלְמוֹת. אָמֵן וְאָמֵן. עכ"ל.

"וגם אל כל יודעי ספר אשר דור ודור אבקש זאת מאיתם, יעשו עמי חסד של אמת וישתדלו לקרוא דברי בפה מלא וכו', ואם אזכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ממי שאקבל ממנו טובה - אשתדל לשלם לו במיטבא ולבקש רחמים עליו, בני ועמי שמעוני והחייו ותחי נפשכם" (לשון רביה"ק זצ"ל בספרו 'אורות אילים' שקלים פ"ב ה"ה).

"וכן אני עני ואביון אפול תחייתי בעשר חילות ואומר: רעי חנוני, וכל אשר בכוהכם למעבד לי נייח נפשא עבדו, ואם אזכה לחזות בנועם ה', גם אני אשלם במיטבא" (לשון רביה"ק זצ"ל בספרו 'אורות אילים' זוה"ק ח"א דף ריו ע"ב).

"וגם אחלה פני כל יודעי דת, שיקראו בספרי וירדשו מילי ברבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אולי יתעשת האלוקים לי ויזכני שיעשו דברי פירות ובכן נפשי תגיל בה". ואם אזכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, אשלם במיטבא לכל מאן דלימטי לי מיניה הגאה" (לשון רביה"ק זצ"ל בהקדמת ספרו 'פלא יועץ').

גם אודיעכם רבותי, כי רוח גדול טמון בקריאה בספר הזה ובמילוי האמור בו, והוא: שאדוני אבי זצוק"ל זיע"א, אומר בהקדמתו לספר בלשון הקודש, ומפציר כי יקראו דבריו וירדשו, למען יתנו פרי וימלאום, כי בזה ישנו תועלת וזכות לעולם הבא, והוא נותן מילתו באומרו כי המוצא בדברים תועלת, מחוייב יהיה הוא לשלם לו טובה, ולבטח תשלום הטובה הוא בכך שישא תפילה שיהיה חלקו טוב, "כל המתחייב ומבטיח - בעל חוב נעשה" - ולבטח יהיה פועל חובו ונאמן בדברו, ואל יקל בעיניכם הדבר שיהיה לאדם מליץ טוב בעולם הזה ובא אחריו. ויובן כי אלה העוסקים בהפצת הספרים ועושים השתדלויות אחרות למען ייקראו הספרים, מחייבים הינם עוד יותר אדוני אבי זצוק"ל זיע"א. על כן, מתבקש כל אחד לסייע לעשות רצונו של צדיק כאשר תשיג ידו" (לשון רב רביה"ק זצ"ל בהקדמתו לספר 'פלא יועץ').

הפלא יועץ
רבינו אליעזר
בר יצחק פאפו
וצוקל
נלבע יח תשרי תקפ"ח

מעלת ההכנה למצוד שבת קודש

"וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי וַיְהִינּוּ אֶת אֲשֶׁר יְבִיאֹוּ" וְגו' (שמות טז, ה).

כתב רביה"ק הפלא יועץ זצ"ל (עיר הכנה), וזה לשונו: "הכנה לשבת - היא מצוה רבה, מצינו גדולי ישראל שהיו עוסקים בה (ע"י שבת קיט וקידושין מא). וכבר כתבו משם האר"י ז"ל (ע"י מחזיק ברכה סי' רנ סק"א) שמה שמזיע להכין צורכי שבת אחד אחד, כי יש שכר פסיעות, והיה עושה הכל על ידו - כי על מוהר"א הלוי ז"ל, שהיה מרבה בפסיעות לקנות ולהכין צורכי שבת אחד אחד, כי יש שכר פסיעות, והיה עושה הכל על ידו - כי מצוה בו יותר מבשלוחו. ואני אומר שהרב היה עושה כן לפי שגם בהליכתו תורתו אומנותו במחשבתו או טרוד בדבקותו עם קונו ואהבתו ויראתו כדבר האמור לעיל בסמוך, אבל כגון אנן יתמי דיתמי אם יש לו מי שיעשה מלאכתו - יותר טוב שישב בביתו ויעסוק בתורה הקדושה ויקנה ידיעה חדשה, כי כל חפצים לא ישוו בה אפילו חפצי שמים כידוע (ע"י מו"ק טו). ועל כל פנים לא יפחות מלקנות שום דבר או להכין איזה דבר, כגון לסדר את השולחן ולהטיב את הנרות ולגדל הפתילות וכדומה, לקיים מצות הכנה. וכבר כתבו גורי האר"י ז"ל, שלפי סודן של דברים הטבת הנרות צריכה להיות ע"י האיש". עכ"ל.

להתמיד בלימוד המוסר דבר יום ביומו

"וַיֹּאמֶר אִם שָׂמוּעַ תִּשְׁמָעוּ" וְגו' (שמות טו, כו).

אמרו חז"ל (ברכות מ. וסוכה מז): "אם שמוע בישן - תשמע בחדש". ע"כ.

כתב רביה"ק הפלא יועץ זצ"ל (עיר מוסר), וזה לשונו: "אמנם כאשר יתמיד לקרא או לשמוע דברי מוסר יום ליום, יערוף כמטר לקחו, כמו שהמטר נוקב את האבן, כך דברי מוסר סוף שנוקבין את לב האבן, הלוח ילך מעט מעט בדרך טובים, ולבבו יבין ושב ורפא לו. וידוע שכל ההתחלות קשות, ויקשה בעיניו ללמוד או לשמוע דברי מוסר, ולא יכנסו הדברים באזניו לא חלי ולא מרגיש, אבל סוף שיכנע לבבו, ויערוב לו ויבוסם לו, וידוע מאמר רבותינו ז"ל אם תשמע בישן תשמע בחדש, ואם יפנה לבבך שוב לא תשמע, לכן החזק במוסר אל תרף, ואם התרפית חזור בך, חזק ויאמץ לבך". עכ"ל.

האבי עזרי
רבינו אלעזר מנחם
מן בר עזריאל שך
זצוקל
 נלבע טו מרחשון תשס"ב

"וכן אני מבקש מכל אלו התלמידים היודעים שקיבלו תועלת ממני, הן בתורה והן ביראת ה' והן במידות, שיעשו חסד עמדי וילמדו בעד עילוי נשמתו, אפילו משנה אחת או מחשבה אחת של מוסר, ויהיה זה שכרי, כי גם אני מסרתי את נפשי להצלחתכם בלימוד, ואם יהיה בידי לעשות ולהמליץ לטובתכם אעשה בלי נדר" (מצוואת רביה"ק זצ"ל).

"ויסב אלקים את העם" וגו' (שמות יג, יח).

במדרש רבה (שמות, פרשה כ אות יח) איתא, "ויסב אלקים את העם - מכאן אמרו רבותינו אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, שכך עשה להם הקב"ה שנאמר ויסב אלקים". ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור, מה קשר יש בין הדרשה לפסוק, מלבד הקשר הלשוני?

מזן החתם סופר זצ"ל, באחת מדרשותיו, ביאר את דברי המדרש באופן נפלא:

על יציאת מצרים או אומרים כל יום, "ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם", פירושו של דבר שהקב"ה הוציא את עם ישראל ממצרים ל"חרות עולם", הגדרת "חרות עולם", פירושה "חרות מן העולם", שכאשר היו בני ישראל במצרים, היו שקועים במ"ט שערי טומאה, ומשועבדים להבלי ה"עולם הזה". ויהיה מי שיהיה אפילו הוא מלך שמושל בכיפה, כאחאב ואחשורוש ונבוכדנצר (עי' מגילה יא.), אם הוא משועבד לתאוות העולם הזה, הרי הוא עבד, ולא מלך, וכמו שאמר שלמה בחכמתו (קהלת, ה, ח): "מלך לשדה נעבד".

ואין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה (פ"ו דאבות מ"ב), שעל ידי עסק התורה הוא מושל ברוחו, והרי הוא בן חורין מכל תאוות העולם הזה. ולכן כשהוציא הקב"ה את ישראל ממצרים הסב את העם "דרך המדבר", כמו שאמרו במכילתא דרבי ישמעאל (פר' בשלח): "לא הביאן הקב"ה דרך פשוטה לארץ ישראל, אלא דרך המדבר, אמר הקב"ה אם אני מביא עכשיו את ישראל לארץ מיד, מחזיקים אדם בשדהו ואדם בכרמו והם בטלים מן התורה, אלא אקיים במדבר ארבעים שנה שיהיו אוכלין מן ושותין מן הבאר והתורה נבללת בגופן". ע"כ. כי בן חורין אמיתי, הוא מי שעוסק בתורה, שאז הוא מושל ברוחו וביצרו.

ומכאן למדו חז"ל שאפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, כי ההסבה היא דרך חירות, כמו מלך, ואפילו עני שבישראל, כאשר הוא עוסק בתורה, הוא כמו מלך, כמו שמצינו ביציאת מצרים, שעם ישראל היה במדבר, ואנו קוראים לזה "חרות עולם", כי החירות האמיתי הוא על ידי עסק התורה בלבד!

(ע"פ דרשות החת"ס עמ' רעה)

על ידי ראיית הניסים - זוכה להגיע לאמונה ויראת ה'!

והנה בפסוק מבואר שהראייה מחייבת יראה, כמו שכתוב 'וירא ישראל' [את היד הגדולה וגו'] 'ויראו העם'. ולכאורה צריך ביאור, הלא הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב) כתב, שהדרך להגיע ליראה היא באופן אחר, על ידי שמתבוננים בנפלאות ובחכמת הבורא. אם כן מה צורך בראיית הניסים המיוחדים כדי להגיע לכלל 'ויראו העם את ה'".

הנה ביאור הענין הוא, שאמנם גם לולא ההכרה בניסי יציאת מצרים וכל מה שנאמר בתורה אודות ניסי קריעת ים סוף, בוודאי האדם המתבונן בבריאה מתפעל מהעולם, והוא מכיר שזו בריאה נפלאה וחכמה נשגבה, אך עדיין אין לו מושג והבנה במה שנעשה, אינו משיג באיזו דרך ללמוד את הבריאה, איך ללמוד מי הוא הבורא והמנהיג את הבריאה. יהיו לו שאלות ללא מענה וללא הבנה במציאות הבורא, כיון שאין לו כל מושג בזה. אבל כאשר האדם רואה את הניסים, כניסי יציאת מצרים וקריעת ים סוף, הרי הוא רואה שיש מי שמשנה עתים והוא מושל על הטבע, 'וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ה' במצרים' - כלל ישראל ראו שינוי בריאה, ואז ראו שיש בורא עולם, ואז האדם יכול לקבל מושג בבורא, ואת התשובה והפתרון לחכמת הבריאה.

ולפיכך דוקא בכח ראיית הניסים - יש שייכות להבנה והשגה במציאות הבורא. ובדרך זו רואים גם אנו היום את חכמת הבורא כבימי צאתנו ממצרים, שהרי איך אני רואה ומדבר וחושב, ובהכרח שיש בורא עולם. אבל כל זה אחרי שראינו בעליל את הניסים של יציאת מצרים, שאז כבר אין בלב דנדוד של ספק, כי הכל ראו כמו שכתוב בתורה בלי שום טעות ושינוי מהכתוב בתורה, ואם כן הכרה זו היא ענין השוה לכל נפש, ולכן אחר שהעמידן חבוקק על אחת - שוב לא מיעטו ממצות האמונה, כי לזה כל אחד להגיע, ואמונה זו צריכה להביא לקיום כל התורה.

(מחשבת מוסר ח"א עמ' שיז)

שפע ברכה והצלחה ברוחניות ובגשמיות

מאיר דהן | ברוך בן צור | מיכאל איתן בן שושנה | אליהו גורגוב | דוד אטיאס | אלישע אטיאס | ירוחם בן מרים פרץ | נדב תורגמן | שי תמם | אלחנן פנחסוב | יזהר שאול | שלמה שאול | יעקב אייזיקס | אלעד סופר | רונן חזי | דוד מגידוש | יחזקאל נתנאל | ניר בר | דני ודליה זית | ניתאי והילה קפלן | יונתן עמרן | יצחק גלצר | גיא בן גילה | ישי אליהו בן רונית - רפואה שלימה ובריאות איתנה | מזל נעמי בת נורית נורית - רפואה שלימה ובריאות איתנה | דוד בן מזל נעמי - רפואה שלימה ובריאות איתנה | יעקב אברהם בן מזל נעמי וחני חנינה בת דליה וכל יוצאי חלציהם - בריאות איתנה והצלחה בכל מעשי ידיהם ונחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם | רחל לאה בת מזל נעמי - זיווג הגון בקרוב | מאיר יצחק שמעון בן מזל נעמי - ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו וזיווג הגון בקרוב | לזכות חזרה בתשובה שלימה: לדן בן אמה, דליה בת חנינה, אדם יוסף בן דליה, מורן בת מזל וכל יוצאי"ח.

העלון מוקדש לעילוי נשמת רבותינו הקדושים

האור החיים - רבינו חיים ב"ר משה בן עטר זצוק"ל, נלב"ע ט"ו תמוז תק"ג
הבעל שם טוב - רבינו ישראל ב"ר אליעזר ושרה זצוק"ל, נלב"ע ו' סיון תק"כ
הזרע שמשון - רבינו שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצוק"ל, נלב"ע ו' אלול תקל"ט
הליקוטי מוהר"ן - רבינו נחמן ב"ר שמחה ופיגא זצוק"ל, נלב"ע י"ח תשרי תקע"א
הפלא יועץ - רבינו אליעזר ב"ר יצחק פאפוי זצוק"ל, נלב"ע כ' תשרי תקפ"ח
האבי עזרי - רבינו אלעזר מנחם מן בר עזריאל שך זצוק"ל, נלב"ע ט"ז מרחשון תשס"ב
הזכר יעקב - רבינו יעקב ב"ר אברהם ורחל לוי זצוק"ל, נלב"ע י"א אלול תש"ל

לעילוי נשמת

מזן הראש"ל הגאון רבי **עובדיה יוסף ב"ר יעקב וגורגיה** זצ"ל | מזן הראש"ל הגאון רבי **מרדכי צמח בן מזל טוב** זצ"ל | מזן שה"ת הגאון רבי **שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קנייבסקי** זצ"ל | הגאון רבי **יעקב חי בן מרגלית** זצ"ל | הגה"צ רבי **יעקב שמשון ב"ר משה יהושע לנדמן** זצ"ל | ר' **יחיאל מיכל בן מרים** - נלב"ע ל במרחשון תשע"ד | הגה"צ רבי **נסים פרץ ב"ר מימון וסוליקה** זצ"ל | הגאון רבי **אפרים ב"ר אברהם ברוך גרינבלט** זצ"ל - נלב"ע ב' שבט תשע"ד | **שלמה בן סלחה** ז"ל - נלב"ע י"ט אלול תשנ"ד | **חנינה בת חביבה** ע"ה - נלב"ע י"א אלול תשס"ז | **יוסף בן ורה** ז"ל - נלב"ע י"ז חשון תשמ"ז | **אמה בת שושנה** ע"ה - נלב"ע י"ט סיון תשנ"ב | **נוריה נורית בת עזריה** ע"ה - נלב"ע ט"ז חשון תשס"ח | **אברהם בן שרה** ז"ל - נלב"ע ז' אדר א' תשע"א | **נתנאל בן שמחה** ז"ל | **עזריה בת חלילה** ע"ה | **דוד יהודה בן מזל** ז"ל | **רחל בת מרים** ע"ה | **הדר בת רחל נעמי** ע"ה | **אברהם שלום בן ברוך בנדעט** ז"ל | **מאשה רבקה בת טובה** ע"ה | **חנה בת מרים** ע"ה |

ניתן לתרום להוצאת הגליונות

"מליצי יושר", באמצעות PayBox
למספר 050-3280226
ולציין "עבור מליצי יושר"

© כל הזכויות שמורות. יו"ל ע"י מוסדות התורה "אביר יעקב" - בראשות מו"ר הרה"ג יעקב ראש שליט"א.
 ניתן לקבל את הגליון במייל: melizei.yosher@gmail.com

ניתן להקדיש את הגליון: לע"ג, להצלחה, לפרנסה, לבריאות, לזיווג הגון, לזרע של קיימא, ולכל הישועות, והוא בדוק ומנוסה!
 וכן אם יש יארצייט באותו שבוע - אפשר לשלוח את השמות בשבוע שלפניו, ונקדיש את הגליון לעילוי נשמתם.
לביירוים: ניתן ליצור קשר במייל - melizei.yosher@gmail.com או בטלפון: 052-7142437 בין השעות 13:00 - 15:00 בלבד